

marai medailléur, a tudományok ezen ágában nagy érdemeket szerevén a magyar történelem terén. Több hires emberünk Boehm Dánielnek közöni nagyrészt régészeti kitűnéségét, mint Pulszky Ferencz és Henszlmann Imre, kik nemcsak tanítványai valának, de még ma is lelkesedéssel emlékeznek meg ritka tehetségü mesterrükről.

Boehm Dániel négy gyermeke közül legifjabb fia, József örökölte leginkább atyja kiváló tehetségét, a magas röptü lelket, a rendkívüli műérzékét és messze túlszárnyalta őt a kivitel és alakítás teremő erejére nézve.

Boehm József Bécsben és Olaszországban végezte tanulmányait. Már Olaszországban föltűnt az angol műbarátoknak és meghívásukra a hatvanas évek körül Angliában telepedett le, hol kiváló alkotásaival csakhamar első rendű helyet vívott ki magának a londoni szobrászok között. Ma már egészen beleélté magát az angol társadalomba, melynek ünnepeit, sőt kényeztetett kedvence, valamint az udvarnál is kiváló helyet tölt be és kitüntetésekkel halmoztatik el.

Legújabbban a walesi herceg megbízásából Gambetta mellszobrát mintázza; Bombay számára az indiai fejedelmek a walesi herceg lovas érez-szobrát készítették általa. A zulu háboruban elesett Napoleon herceg emlékszobrá, ugy a Westminster apátsági templomban, mint a woolwichi pattanys iskolában is, az ő műve, nem különben az az emlékszobor is, mit lord Stratford de Redcliffről készített a Westminster Abbey számára. Tavaly a bécsi nemzetközi múkiállításn Carlylenek életnagyságu ülő szobrá gipsz-mintáját mutatta be, s ezzel a kevés számu anyanyermek egyikét nyerte el. Lord Lawrence őriás szobrát a Waterloo-teren Londonban nemrég állíttatta fel. S ő készíti sir Francis Drake őriás szobrát, mely Plymouthban és Tavistockban, Londonban, fog felállíttatni.

Egyik legszebb műve Viktoria angol királynő harmadik leányának, Alice hesseni hercegnőnek márvány síremléke, melynek eredetije a Frogmori királyi mauzóleumban van felállítva, míg másolata a Darmstadt melletti Rosenhőhén látható. Alice főhercegnő leánykájá tudvaleőleg difteritiszben halt meg s az anya, nem bírván ellentállni fájdalomának, megcsókolta a haldokló gyermeket s e csókka a halált szívtá be. Másnap szintén a difteritisz áldozata lett. A fölfőgás és kivitel szépségét, a bensőséggel teljes meleget, mely e kis gyermek-testet áthatja, s az önkénytelen mozdulatot, melylyel anyjához simul, csak a tehniká tökélye mulja felül.

Bemutatjuk ezuttal a művészt is, műtermében, munka közben, a hires emberbarát: lord Shaftesbury mellszobrának alapzatára támaszkodva, s a mint e gondolkozó komoly arczra pillantunk, önkénytelen hálázert szállja meg keblünket; hálázert ama meleg vonzalomert, melylyel e jeles hazánkfia a külföld tömjenezése közepette sem szünt meg hazáján csüggni, daczára annak, hogy hazája keveset tud róla és eddig még nem is sejti, hogy azon kitűnő művész, ki Angliának annyi nagy becű művet alkotott: édes örömet ajánkozik, hogy a külföld melegg napján megérett tehetségével hazája nagyainak dicsőítéséhez hozzájáruljon. Mert bár annyi megrendelése van, hogy azok csak évek hosszu során át lesznek teljesíthetők, mégis azt írja, hogy boldog és büszke volna, ha művészit működésének legalább némi nyoma maradhatna hazájában is.

Szóval, oly művészre hívjuk fel olvasóink figyelmét, kire méltán büszkéek lehetünk s azon reménnyel fejezzük be e sorokat: bár mielőbb színről színre láthatnók a derék mestert, s meg-

nyerhetnők valamely nagyobb művét is hazánk számára; mert eddig csak egyik fiatalkori munkáját, azon mellszobrát birjuk, melyet atyjáról vett s a nemzeti muzeumnak ajándékozott.

WOHL JANKA.

APRÓ TÖRTÉNETEK.

I.

Hulló csillag.

Holdsugaras Balog partján Andalog egy barna kis lány. Búsán téved a csaliba, A hol megnyit szive titka.

Hull a csillag, fut az égről, Kicsordul a köny szeméből. Sohaj rezg a faleveleken: •Hulló csillag a szerelem!

II.

A rózsá.

Gyöngyharmatos ágon ringott egy szép rózsá, Legszebb asszony ura leszakasztá róla.

Rózsafán született aranyos párnának Türedők hújába tüzte bokrájának.

Másnap deli ifju kebelén virított, Dobogott a szive ezer édes titkok.

Hallgatta, hallgatta szégyén árva rózsá, Kerti pillangórtól el-elálmódozva.

Harmadnap az ifjut koporsóba tették — Sebét eltakarták a rózsalevelkék.

III.

Az elhagyott leány.

Puha selyempárnás böcsőbe ringatta Hajdan a hü dájka, Elalattni sokszor dal-, mesezóval is Alig-alig tudta.

Ott pihen most durva deszkakoporsóban, Rá senki se hajlik — Szegény elhagyott lány dal, mese nélkül is Édesdeden alszik.

PÓSA LAJOS.

RÓZSA A PORBAN.

(Gerok K.)

Itt heversz a pusztá földön, E mogorva, bús helyen; Bár virulni volna sorsod: Por takar be dísztelen.

Tündököltél mint királynő, Hintve édes illatot, Míg egy gyermek durva kézzel Leszakított s eldobott.

Ha elvitt von' otthonába És gondot visel rád, Most ragyognál büsöse fővel, Disztívén a kis szobát.

Vagy ha fergeteg haragja Törte von' meg éltedet, Megnyugodnam: hisz virágnak Szébb halála nem lehet!

De azért festő be szépen A nap a picizny kehelyt, S szirmaidra mámorító Illatot azért lehelt:

Csak, hogy áldozatja légy egy Gyermek múló kedvinek, S téged, ártatlan virágot Durván elgyőtörjenek?...

Ha feléd jó kis leányka, S meglát a rögök között, — •Hagyd! Ki tudja, hogy kié volt! — Óva inti anyja őt.

Tegnap egy királynő büszkén Hordozott von' kebelén; Megvetéssel néz réád ma A legtolsó szegény.

... S mért van az, hogy látva téged A bú igy szívembe hat? Mert ily eltiport, legázolt Rózsá nem csupán te vagy!

BOGDÁNYF LAJOS.

KORNÉLIA EMLÉKEZETE.

Rajza a múltból.*

Irtá VACHOTT SÁNDORNÉ.

Évtizedek multak azóta el, hogy Erdélyi Jánosné, Vachott Kornélia porait hantok takarják.

Szerett, szenvedett és meghalt, — ez a három szó fejezi ki rövid élete történetét; mert alig egy évig tartó boldogsága szerető férje oldalán, nem mondható kárpótlásnak egy élet szenvedéseiert.

Korán jutott árvaságra, — hiszen tizen-négy éves korában már nem volt sem apja, sem anyja.

A gyermekleány alig esett át az első rázkódáson szülei halála által, midőn érezte, hogy meg kell tagadnia fájdalmát, mert árva maradt fivéréi, különösen Sándor sorsa anyai gondoskodást, a szeretet leggyöngédobb örködését követeli.

Kornélia kicsi, finom alkatú, gyöngéd teremtményke volt. Vonzó arca, bár kevésbbé szabályos, hasonlított Sándoréhoz. Gyönyörű piczi s hófehér kezei voltak, apró, keskeny lábai, de haja, ha lebontá, gazdagon lepte el vállait, mint valami hullámos selyemköpeny, s leért csaknem sarkáig.

Kossuth Lajos édes apja s a Vachott testvérek nagyanyja testvérek voltak, Kossuthfalva is épen Vachottfalva tőzsomszedságában fekszik, ama felföldi szép, hegyes vidéken.

Az anyátlan, de jómódu leányka majd egyik, majd másik előkelőbb rokoni háznál tartózkodék, mint családtag, egy ideig Budapesten, Szerdahelyiekénél, — később Fehérmegyében, az akkori alnádor, Sárközy Kázmér nejeknek anyai felügyelete alatt, — innen ismét Budapestre jött vissza, hogy fivéréi közelében lehessen, Kossuth Lajos édes anyja házához, hol a szinte árva Meszlányi Teréz is lakott, ki később Kossuth neje lón. Innen ment férjhez Erdélyi Jánoshoz Nelli is.

Hányatásai között első szerelmében Kornélia is csalódeék, valamint Sándor; őt is hosszu éveken át kinozta a méltatlan ifju, ki jegyese volt, s férje soha sem létt.

Négy vagy öt kerőt utasítá el a szelleműs és vagyonos leány, mielőtt magát Erdélyi Jánosnak ígerte, ki éveken át kísért őt szerelmével mint az árny, zugolódás nélkül várva, mikor veszi észre, hogy van a világan egy igaz hódolója, ki azért, hogy őt boldognak lássa, üdvösségét is földáldozná, ki ha könyeit letörölhetné, szivesen kiontaná cseppenként a vérért is.

Mialatt hitlén jegyese, mint kigyó a kis madarat, bűvolve tartá a kedves leányt, a forrón szeretett nővér vigasztalója, védangyala Sándor volt.

Bámulatos tapintattal s gyöngédséggel fáradt s buzgólkodék mind addig, míg a varázst, mely alól Nellike szabadulni nem bírt, meg nem

* E közlemény egyik fejezete Vachott Sándorné Emlékiratainak. Az ismert írónő élete emlékezeit éredekésen s szellemes alakban beszéli el; az itt közölt részlet annyival érdekesebb, mert a benne szereplő s az író élete élményeivel összefonótt egyének a közéletnek is történeti alakjai közé tartoznak. — Saerk.

törte. A jellemtelen jegyest lassanként leálar- czozá nővére előtt, ugy hogy a szegény árva leány halványan bár, mint a megtört lilom, de önkényt és változatlanul lemond álmódott idvé- ről, s a gyűrüt visszaküldi méltatlan jegyeseinek, kinzójának.

Ez időtájban irt Vachott Sándor egy azon időben nagy hatást ébresztő költeményt.

Nővére sorsát meg kelle énekelnie, fájt szive készteté, a költészet szelleme ihlette, s a szeretet, melyet Kornélia iránt érezett, átrezgá lantja húrjait, hogy éljen az örökké, s tolmácsolja, meddig Vachott Sándor neve fenmarad, Kornélia fájdalmait s érényeit.

«A szenvedő hölgy» — ez a tiz, magokban is befejezett költeményekből álló ciklus czime, — a legszebb kedélyrajzok egyike költői irodalmunkban. Méltó volna itt egész terjedelmében idézni a maga idejében oly nagy hatást tett költemény-füzért, mely először a Nemzeti Almanach 1840—41-diki folyamában jelent meg. Az olvasó azonban megtalálja azt Vachott Sándor összegyűjtött költeményei között. Elég legyen azért belőle itt csak a II. számú idézni.

Mint gyermekek mily vidám boldogan, Mi tiszta kedvvel éltük a napot; Az elme nem járt messzebb, mint a szem, Héví volt szívünk, de lángra nem kapott.

Zöld partvirányon, csöndes tó körül, Egy gond kísért csak: estig játszani; És jött az este, és alig tudánk, A partvirányon bucsut mondani.

Játék között, ha sejtethet vala, Hogy ily komoly lesz majdan életed, Hogy nappalodván szép hajnalkorod, Idő előtt a bánat éje fed:

Akkor bizony nem játszom én tovább, Lakomba térek rólad, partvirány, S anyám ólébe hajta va fejemet, Szívöböl siratlak, ártatlan leány!

Azért akartam itt, az ezen helyre annyira illő szép költeményre emlékeztetni, mert Vachott Sándor ragaszkodását híven tolmácsolja nővére iránt, s benne saját szelleme adja vissza, mit egykor érezett, s belőle a fájdalom elképzelhető, mely szívét szétzuzta, midőn Kornélia házassága első boldog évét betöltve, kis leányának életet adott, — de saját életével adózék az anyai szent boldogságért.

S ott feködt a ravatalon, — feladták reá még egyszer nehéz, fehér atlasz menyasszonyi ruháját, — lefésülték hozzá sötétszőke selyem haját két oldal, mely csaknem egész ruhája hosszát végig érte, — piczi kezeibe bájos friss bokrétát adták, — míg halvány arczára menyasszonyi fátyolát boríták, hogy a ki látja a fiatal anyát, a boldog feleséget és legszeretebb nővért, — a szive meg ne szakadjon látásán...

Szekács József szelid, kedves neje, kebelbarátnéja volt Erdélyinek, s Kossuth édes anyja mellett, ápolónője is utolsó betegségében. Ott zokogott a ravatal mellett s rokonszenves barátból, a megrendült ősz matróna oldalán, s egyiköknek sem volt ereje még a vallás szavaival sem nyugtatni, vagy épen vigasztalni a csapás felett a mélyen sujtott férjet s fivéreket.

Erdélyi merev mozdulatlanúsággal függeszté tekintetét a koporsóra, mely minden kincsét magába zárta, nem fuldokolt, kezeit sem tördelte, s mégis, mint a megvalósult fájdalom állt sógora, Vachott Sándor mellett, ki, mintha nővérével együtt kihalt volna könyei forrása, s kihalt volna egyszerre minden érényéne félig megszakadt szívének, égb s zemeit, — Vachott Imre zokogással könnyített keservén, s legenyhőbbben viselte a csapást.

Midőn az összegyűlt vendégek közé belépett a gyászterembe Kossuth Lajos is, a rava-

talra tekintve, még e nagy sziv is rendülvé állott meg, arca feltünőleg elhalványult, s jelentős nagy kék szemekt könyek homályosíták.

Egy év előtt ő volt násznagya a boldog menyasszonynak, kis kedvenceének, kit feltűnő kis lábai s hosszu és gazdag sötétszőke haja miatt Titánia tündérkének keresztelt el enyelve. S az élénk kedélyü, beszédes kis nőcske, ime mozdulatlanul fekszik s örökre elnémult, fehér menyasszonyi ruhájában, a ravatalon.

Mi nagy öröme és mulatsága telt a lángeszü férfinak az élénk, szelleműs hölgyecskével csak kötődésből is vitázni, néha még egyes diplomataik s politikai tárgyak fölött is. Olyan tüzbe hozta néha ellenfeleivel; honleányi érényeit, mintha nem ismerné, majd kihívta, majd félremagyarázá, s különösen egy alkalommal annyira mérlegelte jókedvében a kedves kis unokahugnak minden szavát és állítását, hogy az ideges lényecske nem bírván lépést tartani megcsehere dolgában a lángeszü rokonnal, végre tehetlensége ézetében könyekre fakadt.

— Gyöztél, Nellikém, — szölt erre Kossuth, a legnagyobb gyöngédséggel sietvén a kis lábu tündérke könyeit letörölni, — le vagyok fegyverezve. Hiszen én csak, mint más- kor is, enyelegtem veled, csak kötődésből ellenkeztem. De könyeid, e harmatcseppek, ez igazgyöngyszemek, lefegyvereztek s elismerni kényszeritenek, kicsalják belőlem annak bevalását, hogy ugyanazt hiszem és tartom magam is, mit az imént állítottál, s csak azért levék szárszállhasogatók, mert éreztem előnyeidet, éreztem hatalmadat.

Enyegő, de oly kedves udvariassággal ejté e szavakat Kossuth Lajos, mint később évekkel, férjemtől is, Erdélyitől is hallám elbeszélni, hogy Nelli a sírásból szívélyes nevetésbe ment át s kijelenté, hogy Kossuthral ellenkezni, vitázni és újat huzni senkinek nem tanácsos, legkevésbbé pedig szegény ideges asszonyoknak; mert ékeszöllása és lángeszü, kedves modora segélyével minden perczben hatalmába keríteti kedélyünket, s mert szívünk billentyüün közelítettel tetszése szerint játszik: sirunk vagy nevetünk, ha ugy akarja szeszélye.

S az eszmecserére mindig kész, kedves és eszes teremtet, most mi csöndesen és hidegen fekszik ravatalán, — könnyen nyugtalanítható s a szép és jóert feldobogó szive örökre megpihent volna? Kedvesei fölött aggódni sem fogna többé angyaló lelke! Ó hiszen parányi lánykájá sorsa s árvasága sem zavarja már Kornélia mély és örökös álmát a hívős anyaföldben, — ő megpihent, s nem lesz többé a földön sem öröme, sem bánata, — sem hajnala, sem éjszakája...

Az illetőddött gyülekezet között csak sóhajok és sírás hangjai voltak hallhatók; az ünnepeles csend, a borongó félhomály, a viaszgyertyák halvány világa mellett, összeszorítá a jelenlevők sziveit.

Egyszerre csak kivált a körülállók közül egy alak, s fájdaloműlt vonásokkal roskadt térdre a nyilt koporsó mellett. Aztán betakarfa arczát kezével, s keservesen zokogott. Oly helyen, hol nyomorúság és gyász az uralkodó elem, semmi különös feltűnést nem okoz, a mi összhangzik az általános hangulattal. Ez volt oka, hogy a zokogó ifju fájdalom beolvadt a többiek közé, s nem kérdé senki: ki ő s mi okból oly felindult; Kornéliát siratta, mint a többiek, s ez el lón fogadva heves fájdalomnak természetes igazollására.

De sokan talán tudták is az ifju kis történetét a jelenlevők közül.

Nelli, mint boldog fiatal asszony, házassága

mézes heteit, sőt egész első és egyetlen nyarát, Budán tölté egy szép, díszkerttel körülvezt villában, mely villa nagybátyja, Heinrich Nep-János nyugalmazott kapitány tulajdona volt.

Kornélia csaknem szenvedélyes kedvelője volt a nagy sétálnak; rajongott mindenért, a mi szép és nemes, s talán mindenekfelett a természet szépségeiert. Csinál rendeztet s oly barátságos lakásáról, még ha férje vagy Sándor nem értek is rá őt kísérni, megindult egyedül is sétáira, s néha ugy belemerült a szebbnél-szebb helyek csodálásába, hogy nagyon is messze el-tévededett. Olykor bájos, virággal himzett mezőkön, vagy dűs bokrozatok közé réjtett mellék- ösvényeken egész a zugligetig elsétált, s fogékony szive s érékei a szép iránt néhány óra alatt többet élveztek, mint némely felületes pipere hűsnök, egy egész élet folyamata alatt.

Egy alkalommal, midőn a hegyoldalon vissza felé fordult, megállítá s elbájolta őt a kép, mely szemek előtt elterült. A Duna lágyan hullámzött Buda és Pest között, hajtain gözhajók lebegtek. Egyik oldalon a zöldelő hegyesoprotot, a másikon gyönyörű rónatáj; az itt-amott elszórt falcskak barátságos képe, a főváros tornyaival, harangzúgásával, mely tisztán felhallatszik a hegyek közé, s fenn, a tiszta égboltozat, napfénytől aranyozott bárkás fellegeivel, oly egészen olvadtak össze, mely, mint magától hallám elbeszélni, — elbájolta gyönyörítta tekintetét.

Körülötte mély csend uralkodék, mint beszélé, csaknem ünnepeles csend, melyet még csak madárral sem zavart, az erdei magányban.

Egyszerre sóhajtozások, fájdalmas nyögés hat füleibe. Döbbenve néz körül, s ijedten veszi észre, mi messze eljött hazulról, minden kíséret nélkül, egyes egyedül. A panaszos nyögések mind világosabban lőnek hallhatók, segélyt lát-szék vární és kérni egy szerencsétlen, ki elhagyatottan, nehéz fájdalomakkal küzd.

A gyöngö, piczi asszonyka megfélekedve önbiztosságáról, saját védetlen helyzete felől, azon hely felé sietett, honnan a nyögések hal-latszáának.

Egy sűrűség közé vezeték a hangok, hol iszonyu, vérfagyraló látvány tündélt előtte föl.

Az űde zöld pázsiton egy szerencsétlen vérel borított fiatal ember feködt, ki élénk tudni vágygyal sietett pár év előtt a fővárosba, de sem pártfogója, sem összeköttetése nem lévén, az éhen halásig nyomorgatta sorsa. A kétségbeesés az öngyilkosok örvényébe sodrá, — halálnemül az elvérzést választotta, s kivánszorogva jókor reggel a budai hegyek közé, a legelrejtettebb, legsűrűbb bokrok közt karjain minden éret, fel-vágta, s megmetszette torkát is, hogy hadd folyjon el, hadd hulljon ifju piros vére, hadd fesse a földet, melynek terhes volt őt élve megtürni.

Igy találta Kornélia a szenvedőt félig elvé-rezve, midőn a rümélet első fagyraló hatása után, nemes, emberszeretű szive könyörületűl vezetve, azonnal segély után sietett, s még idején érkezve, megmenté a már-már haldokló idegent.

Midőn felgyógyulva nehéz seibeiből, a szegény ifju szerényen, tartózkodva megjelent Erdélyinek lakásán, hogy halát mondjon végangyalának, a nemes fiatal asszony azzal nemítá el halálkódásait, hogy tudatá vele, miként ezen-tul nem látand szüköségét, miután összeköttetése-sei segélyével sikerült számára néhány módos családöt megnyernie, kik hajlandók gyermekeit oktatásával megbizni őt.

Ilyenek voltak Kornélia jótéteményei; félig-meddig semmit nem tett soha, ő nem a hireért volt jótékony, hanem mivel igazán akart segíteni.

A zokogó alak Erdélyinek ravatala mellett

háláját zokogta, midőn igaz fájalmába oly mélyen elmerült.

Székes remek szónoklattal dicsőíté az idő előtt elköltözött fiatal anyát, a kitünőt feleséget és háziasszonyt, a hü nővért, a gyöngéd rokont s barátját, a lelkes honleányt és jótékony hölgyet.

Könyeit senki sem tarthatá vissza s nem maradt egy sziv sem rendületlenül.

A menet csöndes ünnepélytel haladt a vácsi temető felé, s mélyen meghatva vette körül a sirt, midőn odáig jutott.

Kossuth Lajos volt első, ki a koszorúkkal halmozott koporsóra, végbuesu gyanánt, egy marok hantot vetett le a sötét, mély üregbe.

«Pihenj békével!» — mondá e közben s zengzeng hangja megindulástól remegett. — «Áldás hamvaikra!»

Kossuth szavai áldó imádság gyanánt keltek azonnal szájról-szájra a sir körül, az ünnepélyes esti homályban, s mire a halmot felhantolták, szárnyaira vette s szavakat maga a temetői viszhang is, s elzúgta, beszélte a szomorúfűzek s illatos virággal hintett akáczfák lombjainak, melyek hajlongva fejezték ki részvétüket s bizonynyal tovább mesélték a sirtkert dalos madárkájának, hogy zengjenek azok is áldást és békét a kora sir fölött — hiszen a sziv, mely itt pihen, a természetnek minden páráját, levélkéjét, madárdalát értette és szerette...

Mit érezhetett vajjon a férj, midőn a megürült lakásba visszatért, s minden tárgy rendezésén neje izlése és szelleme fogadta?

Még mindenem látom
Kezdenek lágy nyomát,
A házi volt rendet
Még mind nem léptem át.

Igy irt hónapok mulva, fájó szívvél, midőn költeményei egyik legszebbikében Kornéliára emlékezett.

S vajjon Vachott Sándor, ki érzeni s szeretni született, hogy bírhatta meg Nellikéje vesztét? A nővér elvesztését, ki barátjánja, anyja, mindene volt?

Huszonöt éves korában már meg kelle hálnia! Ó, hogy érthette meg elméje, hogy bírhatta meg szíve, ennek szörnnyű tudatát?

Vachott Sándor szobájába zárkozott, hónapokon át nem látta legjobb barátait sem, — kerülte az embereket, visszavonult minden társaságtól. Csak a mindentől istent vol tud tanuja lelke nehéz küzdelmeinek. — Esténként, midőn senki nem járt többé az akkoriban többnyire néptelen Dunaparton, mely Budapesten mindig kedvencz sétatéje volt, járkálni indult, sötét gondolatait s fájó, égetőn fájó szívet magával vive. És ment, ment, talán a végtelenségig is ment volna olykor, ha melázasából egy-egy járó-kelő föl nem rezzenti, s eszébe nem juttatja, hogy visszafelé kellene fordulnia.

A nyár közeledtével ősei csöndes fészkebe, Vachottfalvára vágyott, hol akkor még élt az

általa sokszor megénekelt jó öreg nagybátya, Vachott György, ki szép pusztai birtokán patriarkális egyszerűségben tölté egész életét, nem keresve, nem is kerülve az embereket. Az öreg György urnak ünnepnapjai voltak azok mindig, melyek alatt szeretett Sándor öccse ott időzött, s könyhullatás nélkül soha nem válhaték meg tőle.

A költő dult kedélyére enyhítően hatott az ismert szép, hegyes vidék viszontlátása, a sötét feyőerdők rokonszenves fohásza, a jó öreg György ur társaságával együtt. Sebzett lelkére a távolság zajtól s emberektől, gyógyító ír vala, s alig töltött Vachottfalván néhány hetet, mint később e nehéz időkről emlékezve beszélé nekem, midőn egyszerre csak megeredt könyveinek zápora, sirnia, zokognia kelle szent magányában; eddig Nellit gyászolta, halála fájó, szürös, égő seb

A MOSZKVAI KORONÁZÁS. — A CZÁR A CZÁRNŐ FEJÉRE TESZI A KORONÁT.

volt szívében, — s itt, ősei szülőföldén végre megjött az enyhülés, mert Nellit meg is sirathatá, — s ez menté meg szívet a megszakadástól.

Felét kisirta, felét kiirta mély keservének, mert alig nyerte vissza könyeit, midőn tollat vőn elő, s mit nem birt tovább szívébe rejteni, mit nem birt sem elviselni, sem elbeszélni, költeménybe foglalá, mely első műve volt Nelli halála óta, és tolmácsa lón fájalmának, szeretetének. «Kornélia emlékezete» czime e költeményének, melyben a költő panasza megkapó, elégiái hangon szól felénk:

Ha bízni van mit földi sejtelenben,
S lát a magasból tiszta szellemed,
Úgy látod a köny árjait szememben,
S utánad égő, mély keservemet:

Tekints alá, nézz e kebelviharra,
Mely csillapultást hasztalan keres;
Talán egészen érdemtelen arra
Még sem valék, hogy oly forrón szeress.

Tovább meg ujra:

Ah láttam én több évi szenvedésid;
Kimondhatatlan mennyi ért vala!
De hitlenek közt sem hagyott el a hit,
S nemesbülél a bűnök általa.
Sérült szíved bár, ép maradt érénye,
S ez szenvedésben fő vigasztaló!
Gyakran határt lelt vágyaid reménye:
Határt szívedben sohasem lelt a jó.

Mig az utolsó versszakokban fájalmad sahajjal kiált föl:

De mind hiába! Pályád véget ére.
Örökre hívős álom szálla rád.
Szent béke lengjen sírod gyászhelyére,
Nyugoszsza Isten hü szíved porát!
S te vérező sziv, mit fogsz még epedni?
Kifogyhatatlan bú mi haszna nyom?
Ha nem tudál érte megrepedni,
Légy néma hát! Mit ér a fájdalom?

És e költemény, mint ha égi ihlet sugallotta volna beteg szívének, fölemelte, visszaadta őt önmagának. Fájalmad elvesztette élet, s szelid, méla bánkódásnak adott helyet. Ha Kornéliára emlékezett, nem ölte többé, hanem enyhe, szelid ábrándokba ringatta lelkét.

ANAMI PAGODA.

Az anamita nép, melyről most Anam északi részének, Tonkingnak, a francziákkal való összeütközése miatt oly sokat írnak a lapok, inkább babonás, mintsem vallásos. Vannak templomai és papjai nagy számmal, hasonlóképp vannak istenei is; de mindezekkel igen keveset törődik, az egyházi szertartásokat, mint ünnepeket, pompával, hagyományosságok között üli meg, de a mindennapi életben az istenséggel és imával igen keveset törődik.

Nevezetes, hogy az anamitáknak a rangfokozat szerint külön vallásai vannak. Az uralkodó család s a főmendarinok, mint azt még Khinától függésük idejéből örökölték, Konfuce tanainak hívői. Minden kerület székelyén van egy neki szentelt templom vagyis inkább szabadon álló oltár, hol a főbb hivatalnokok az esküt leteszik s az ünnepek alkalmából áldoznak. Minden vizgát tett egyennek háláadó áldozatot kell itt letenni. Ez államvallás főbb ünnepei, tavasszal és őszszel a nap-éj-egyenkor, továbbá minden hónap elején és közepén vannak, ezeken a nép is megjelenik, de rendezés csak kíváncsiságból.

A második vallás a budhizmus. Ez a papok vallása, de nem a népé. Minden községben van egy pagoda egy vagy több bonczsal, kik rendszeren nagy kényelemben élnek, mivel sok föld áll rendelkezésük alatt. A bonczokon és növendékeiken kívül alig van hívő lélek, sőt sok helyen a nép valóban gyűlöli őket. De azért a pagodák rendszeren igen csinosak s bensejökben sok a nézni való. Buddha nagy Tis-ca-mo-ni-phat nevű szobrán kívül több kisebb-nagyobb, agyagból, fából vagy rézből készült, rendszeren aranyozott bálványszobrok találhatók itt, mint a képinckön bemutatott pagodában is, hol ezenkívül egy anthracitból álló nagy oltár található.

A nép vallása csaknem mindenütt más. Rendszeren minden községnek van egy védszelleme s e szellemnek külön, téglából készült és köfállal körülvett pagodája. E pagodák igen

egyszerűek, csak egy trón van bennök, hol, mint hiszik, a védszellem láthatatlan alakban trónol. Nevezetes, hogy a védszellemek felelősök a községben történő bajokért és elemi csapásokért s ha szárazság vagy vihar van: a trónt megverik. A császárnak joga van az ily védszettek oszlatóznai s büntetésül alsóbb rangúvá teszi őket, vagy nyilvános oklevéllel elvonja tőlök az istenség jelvényét. A szellemek híres emberek s nevezetes állatok nevével nevezetnek, de bálványszobruk nincs. A nép leborul a trón előtt, lármás körmenetben hordozza azt aranyos palankinban a község különböző részein s minden isteni tisztélet után van dinomdánom, egész a verekedésig.

Az isteni tiszteltettséghez tartozik még az ősök tisztelése is. A szellemek a községnek, az ősök a családnak istenei. A vagyonosabbak külön szobát vagy legalább külön ágycat tartanak számukra s haláluk évfordulóján itt áldozatokat hoznak, mely után szintén lakoma következik. Pap itt sincs, mint a szellemek tisztelésénél sem; de vannak varázslók és pedig köztök sok ügyes ember, kik magnetikai s szomnambuliztikus gyakorlatokat is üznek.

A pagodák rendes alakja, mint Kelet-Azsiában mindenütt, harangalaku, tetején egy kis gúlával; kiemelkedő szélei sárkányokat s más szörnyeteket mutatnak. De máskülönbben ez épületek is olyanok, mint a magánházak; sok helyen csak a tetőzet különbözteti meg ezektől. Előcsarnoka csak a nagyobb pagodáknak van.

IHATÓ ARANY.

A középkor csodaszerei között, melyek egy a betegségek, mint másnemű bajok ellen kiváló eszközöknek tartották, a legelső rangot foglalta el az iható arany, melyet tényleg készítettek és használtak. Az arany volt nézetek szerint a föld legbecesebb terménye. Jelvénye a nap, mivel soha sem lesz tisztán, fényét állandóan megtartja, s tisztán, épen kerül ki a tűzből. Ez anyag tisztaságát középkori fogalmak szerint erénynek tartották s azt hitték, hogy a mily tiszta, ép oly tisztán tartja a testet is a betegségtől s miként a tűzben nem semmisül meg, az életet is fentartja és meghosszabbítja s épen úgy, mint a napfény az éji sötétséget és kísérteteket elűzi, az arany képes elűzni a betegségeket és ragályokat is, melyek az ördögtől erednek, ki hatalmat gyakorol oly emberek fölött, kik nem istenfélők. Az arany e csodálatos erényeit akarták abban kell választó vízben alkalmazni, melyet iható aranyknak neveztek.

Brunschweig Jeromos 1512-ben megjelent «Ars distillandi» című népszerű orvosi munkájában e csodás ital készítéséről azt mondja, hogy tiszta aranyat kell választó vízben feloldani s így sárgás folyadék támad, mely az ember börtét és a madarak tollait pirosra festi. Ez állítás különben helyes s a mai vegytan is igazolja, midőn az oldott aranyat, a klor-aranyat, mely különben rendkívül erős mérég, borkiütések gyógyítására használják. Szerzőnk is tudta, hogy az iható arany mérég s ezért az aranyknak oly oldatát is kell készíteni, melyben e nemes érc erényei ne legyenek oly erős anyag által meg-

változtatva, minő a választó víz. Ennek elkészítése végett — a bölcsészethez fordultak.

Szerintök minden tárgy öt lényeges részből állott, tudniillik a négy elemből: föld, víz, tűz, levegőből s a legfinomabb lényből, mely mintegy az élettelen tárgyak lelki képezte s quinta essentia (ötödik lényeges elem) nevet viselt. Midőn a bort leparologatták, először e quinta essentia — a ma ugynevezett spiritusz, — azután a víz jött létre. Nagyobb hevítésnél kátrányoszerű éghető anyag — a tűz — állott elő s a kannában még hamu is maradt — föld, vagy az ugynevezett lapis philosophorum. A borszeszből kifejlődő gőzök képeztek a levegő elemét. A bor destillációja által tehát, a négy elemnek megfelelő alkatrészek közül az ötödik alkatrész is megvolt, melynek aqua vitae nevet adtak. Hasonló módon igyekeztek eljárni

szukrot, úgy hogy az valóságos likőr volt. E készüléken kívül még tiszta aranyat is adtak be, finom porban, a mint annak már az 1000-ik év körül élt arab orvos és bölcsész Ibn Sina Avicenna irataiban is feltaláljuk nyomát. Az ily keverék azután csalhatatlan volt s csodaeerővel bírt, nemcsak a haldoklókat kelt-tte új életre, de a már meghaltakat is feltámasztotta, ha még istentől kiszabott idejük el nem érkezett; egészséges ember életét pedig képes volt száz évnél továbbra kinyújtani.

Az iható aranyat valóságos aranyon kívül még drágakövekből, gyöngyökből és korallokból is készítették oly módon, hogy a finom porrá tört tárgyakat borszeszszel destillálták. Készítettek még leparolatás által iható aranyat virágokból vagy inkább mézből, melyet a méhek a virágokból szedtek össze. Két tonna mézből alig került ki egy fél meszely quinta essentia, mely ezért igen drága volt. Brunschweig számítása szerint a mézen kívül szükséges volt ehhez egy kupa piros bor, harmincz forint áru közsén, husz forint áru üveg, fél forint áru arany s egy évi munka.

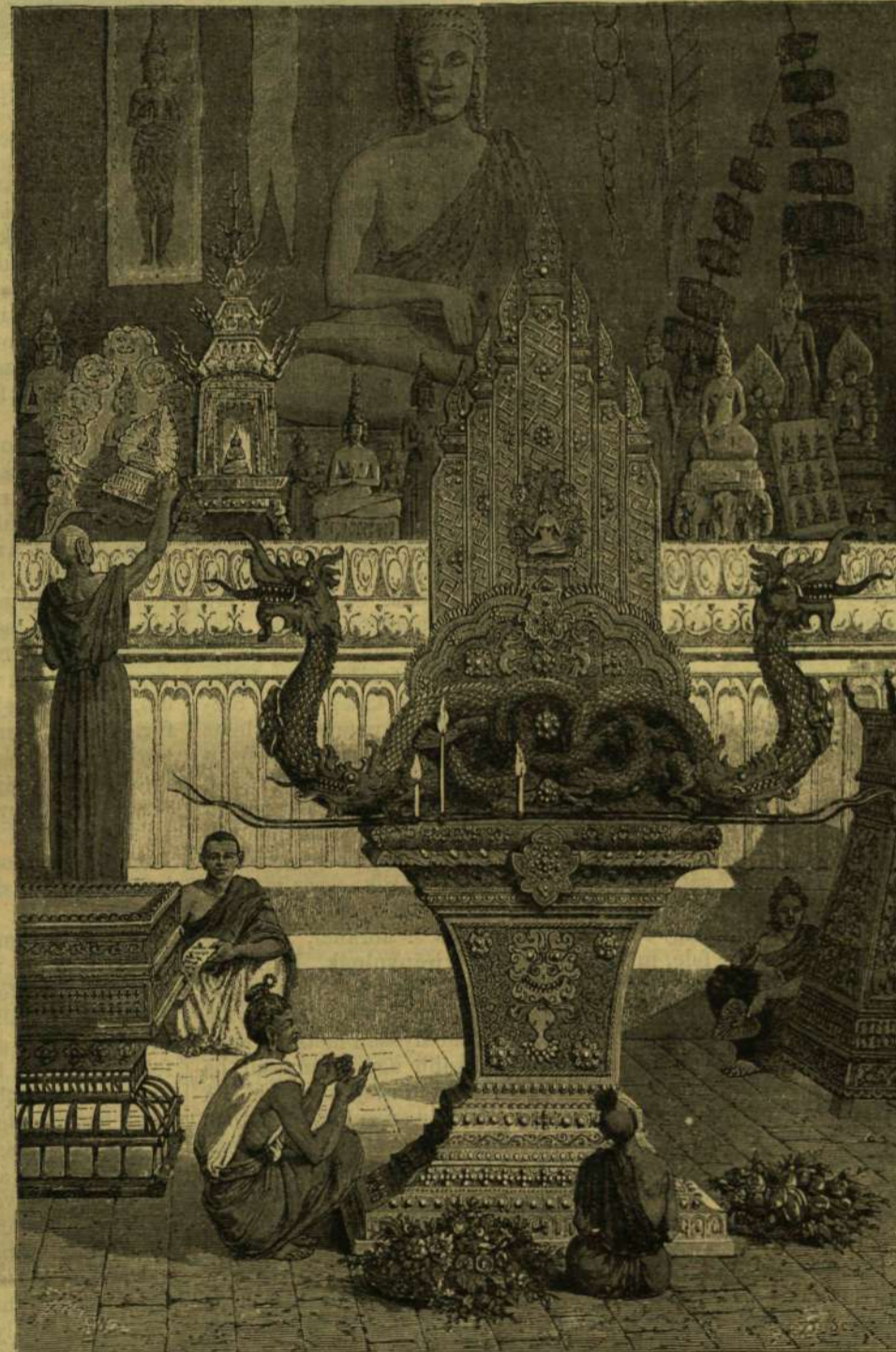
Az ily drága szereket természetesen csak nagyon gazdag emberek szerezhették meg s ezért gondoskodtak olcsóbban előállítható iható aranyról is. Az ily orvosszert receptje következő: Vegyünk nemes ökörfarkkóró gyökeret oly időben, midőn Jupiter és Vénus az égen jó konstellációban vannak, méhfüvet és sellákat s készítsünk ebből az előirt szabályok szerint folyadékot. Ha e folyadékot új agyagedénybe tesszük s az aranyműves, egy forint értékű aranydarabot tesz belé, forraljuk fel s kész az aranyital, mely a szívet megerősíti s a vért minden tisztatlanságtól megszabadítja. Ki nem juthat aranyhoz, elég, ha izzó acélt vesz s azt kilencszer belemártja a vízbe, s a vizet a betegnek adja. A drágagyöngy, korall a nyakban hordva, vagy a borostyánkő füstje szintén pótolják ez italt némileg, különösen az által, hogy képesek a gonosz szellemeket elűzni s a tőlök származó nyavalyatörést meggyógyítani. Elegetett vakandok vagy csukamáj szintén hasonló eredményeket okoz, de az aranyittal egyik sem veresíyehet.

Számos, e csodátevő szerekre emlékeztető s még ma is életben levő babona tanúsítja, hogy a középkori orvosok tana lényegében megtartotta erejét. Annyi kétségtelenné látszik, hogy maguk az orvosok ez időben komolyan hitték az iható aranycsodát hatalmában, sőt világos nyomok vannak annak bizonyítékán, hogy még az uj kor kezdetén is, midőn a középkor más híres babonái, pl. a bölcsész köve, már rég elvesztették hitelüket, az iható aranyról szóló tanok még virágoztak s általános hitelnek örvendtek.

HOGYAN FÉSÜLKÖDJENEK A NŐK?

Egyszer, kivételesen, talán a «Vasárnapi Ujság» is közölhet divatcikket. Kiválólyat, mely nincs alávetve — divatnak, tartalmazván olyan szabályokat, melyek az örökké szépnek természetéből vannak levonva.

Londonban jelent meg közelebb egy munka,

ANAMI PAGODA BELSEJE.

(elnökök, alelnökök, titkárok, pénztárnokok) is részt vehettek.

Ez egyesület tagjaivá, megjegyzendő, csak 1000 irk lehetnek. A titkos jelszavakat, mint említettük, a központ küldötte meg a különböző államok delegáltjaihoz, ezek ismét a megyékhez s a megyék az egyes osztályokhoz juttaták tudomás végett. A jelszavak kérdésekből és feleletekből állottak. Például: «Nagyon melege van?» — volt a kérdés. «Okaim vannak rá», — hangzott a felelet. Vagy pedig: «Az éj nagyon sötét!» Válasz: «Remélem, majd másként lesz!» Továbbá: «Ne veszekedjél barátaiddal!» — «Nem, ha nem kényeszeritenek rá!» — «A hosszú éjszakák kellemetlenek.» — «Majd csak véget fognak érni.» — «Mit tartasz a Mayo-választásról?» — «Az hiszem, hogy a nyugat rossz választást tett» stb. Jelek voltak a többek közt, a jobbkez kisujjának a jobb szem szegletéhez emelése, a nyakkendő vagy mellénygomb meg-

hide lord régi északafrikai római gyarmatokból mintegy 10,000 sírfeliratot gyűjtött össze s ezek közt a százéves koruk épen nem ritkák. Numidiában (a mai Konstantinében) 14 száz. 10 százegy, 7 százöt, 5 százöt, százötvenöt, 3 százhusz, 2 százhuszonöt éves ember sírját találta; továbbá egy-egy 126, 127, 131 és 132 évesét is. Mosztárban 11 sírt találtak, melyben 100—120 éves ember feküdt. Az adatok megbízhatók, mert a régi rómaiak és tekintben pontosak voltak. Ábrahám születés helye. A török kormány pár héttel ezelőtt Hamdi bejt, a tudós miniszteri hivatalnokot Urhah (chaldaeaiul: Ur) mezopotámiai városba küldte, hogy az órégi városkában régiségek után kutasson. Hamdi bejt most azt írja Konstantinápolyba, hogy az Urhah előtt levő Nimród-halmon (Tel Nimród) igen régi építményeket, sírköveket stb. talált. Néhány régész Urhahba megy ezen régiségeket megismerelni s fényképeket venni föl róluk. * A legmagasabb villamos világító oszlopot Minnesota északamerikai állam Minneapilis nevű városában állították fel. Az oszlopon nyolcz láng van, melyek mindegyike 4000 közönséges gyertya

mások Aphrodite istennő nevére, állítván, hogy némelyek «Mensis Veneris»-nek, azaz Venus (Aphrodite) havának is hívták. Az ápril elsején üzött tréfaságok, melyek még Indiában is szokásosak, e nézetekből nem magyarázhatók meg. Május némelyek «Majores»-tól származtatják, állítván, hogy a római vének ekkor tartották gyűlést s júniusban a fiatalok (juniores). Mások szerint e név Maja istennőtől, Merkur anyjától származik. A rómaiak e hónapot Apollónak szentelték s azt hitték, hogy az ekkor kötött házasságok rossz végzetűek lesznek. * A tenger alatti táviróhuzalok hossza jelenleg mintegy 130,000 kilométert tesz ki. E huzalokban körülbelül 300 millió forint tőke fekszik s jelenleg is 29 külön e célra készült gőzös foglalkozik kizárólag azzal, hogy új huzalokat rakjon le s a régieket kiigazgassa. Európa és az Egyesült-Államok közt a múlt évben már a kilencedik huzalt tették le. A leglényegesebb volt azonban a múlt évben egy nagyrészt tengeralatti huzal létesítése, mely Amerika két részét, Vera-Cruz és Chorillos közt (Lima mellett) összekötötte. Eddig, ha valaki New-Yorkból

HAJVISELET ÉS A NŐI ARCZ ALAKJA.

érintése, a homlok végigsimítása, a hüvelykujjnak az ajkhoz értetése, a keznek zsebbe dugása s több efféle, melyekre szintén jellel szoktak felelni.

A nagyszabású bünper, mely a társaság titkait az apró részletekig leleplezte, további működésének is gátot vetett egy időre. De az izgatás nem szűnt meg mindennek daczára sem s az érdekek közössége sok híveket szerzett egy oly egyesületnek, mely az osztálybarcz aknáit megásni el volt határozva s kitartó türelemmel tudta megvárni, míg az idő, a közelebbi múlt napokban, Európaszerte visszhangzott robbanással vetette szét a társadalmi biztonság falait.

V—r.

EGYVELEG.

* A rómaiak hosszú életéről már Plinius sok érdekes adatot közöl. Ujabban Talbot de Mala-

világával ér fel. E világ egy angol mérőféldnyire minden irányban oly világot terjeszt, hogy a mellett az órán a perczeket is meg lehet látni.

* Korálaku klaviatúrával ellátott zongorát készít egy német gyáros. Ez új szerkezet célja, hogy a játszó a basszusban és diskantban egymástól távolosó hangokat jobban elérhesse.

* A «Müller» családi név tudvalevőleg a legelterjedtebb Németországban. A legutóbbi népszámlálás alkalmával nem kevesebb, mint 629,987 «Müller»-t számítottak össze s így minden 73 német közül egyet így hívnak.

* A termita-hangyák bolyait a négerek gyakran használják sütőkályháknak, s igen jónak találják. Ha rheuma bántja őket, a bolv belsejét meggyújtják s a beteg felülve reá posztóba takarózik, s megizzasztva magát, baja elmúlik.

* Április és május. Az első három hónap neve felett nincs semmi kétség. Január Janus, február Februa, márczius Mars isten nevével ered. Áprilist rendszeren aperire — kinyitni — igétől származtatják, mintha az a föld és természet megnyitást jelentené,

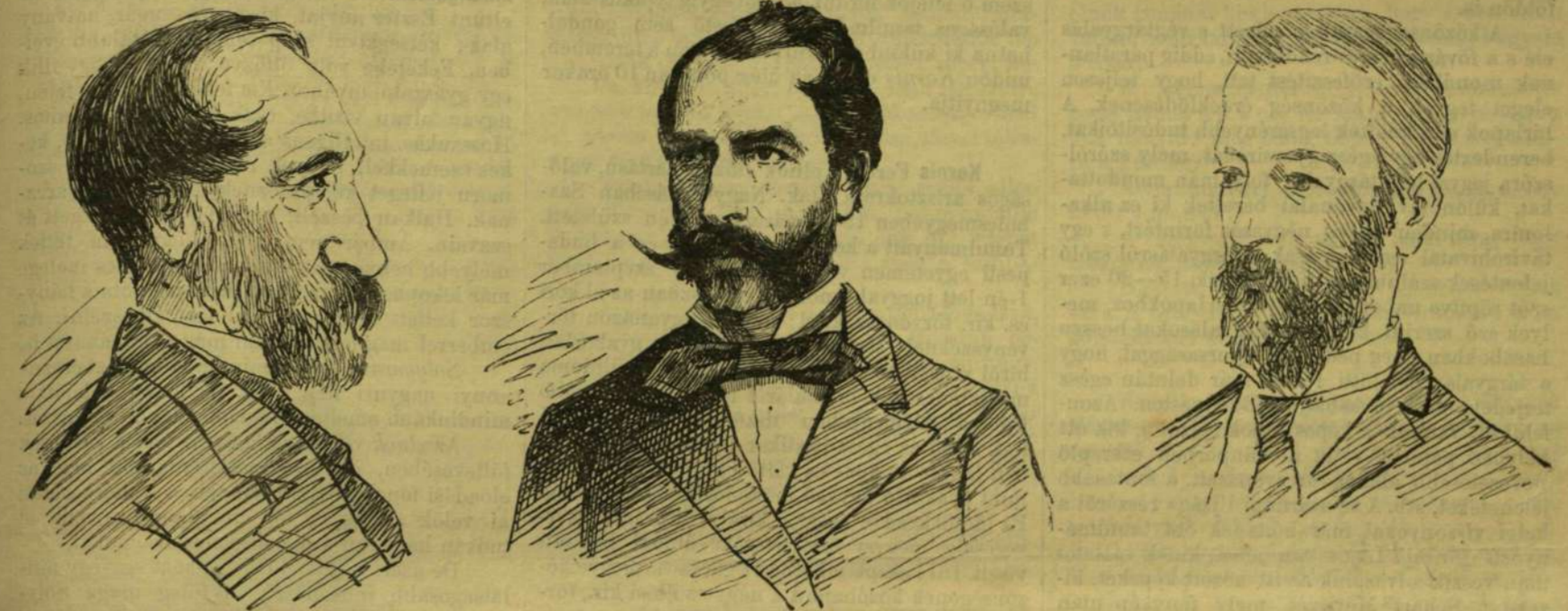
Dél-Amerikába akart táviratozni, kénytelen volt Európán keresztül tenni ezt, mivel eddig Dél-Amerikával csak egy tengeralatti táviróhuzal volt összeköttetésben, Lisszabontól Pernambukóig, úgy hogy ha e huzal megromlott, Dél-Amerikából távirati hírt nem is vehettünk volna.

* A négerek által szerkesztett hírlapok szerkesztői ez évben, július 18-án tartják első értekezletüket S.-Louisban. Eddig 177 lap jelentette be részvételi szándékát.

* Az életmentő társulatok az angol partokon a múlt évben 884 embert mentettek meg, kik segélyük nélkül valószínűleg a tengerbe fultak volna. Különösen sokat tesz a Royal National Life-Boat Institution, mely 49 év óta áll fenn s ez idő alatt 29,608 embert mentett meg a vízbeledástól. E társulat működése óta 96 arany érmet, 962 ezüst érmet és 74,800 font sterling jutalmat kapott. A nemes munka azonban áldozatokkal jár. Évi kiadásuk 36,746 font sterling volt s mentés közben hat ember veszett el.

A TISZA-ESZLÁRI BÜNPÖR VÉGTÁRGYALÁSA.

Ábrinyi Lajos eredeti rajzai után.

GRUDEN ERNŐ SZAVAZÓBIRÓ.

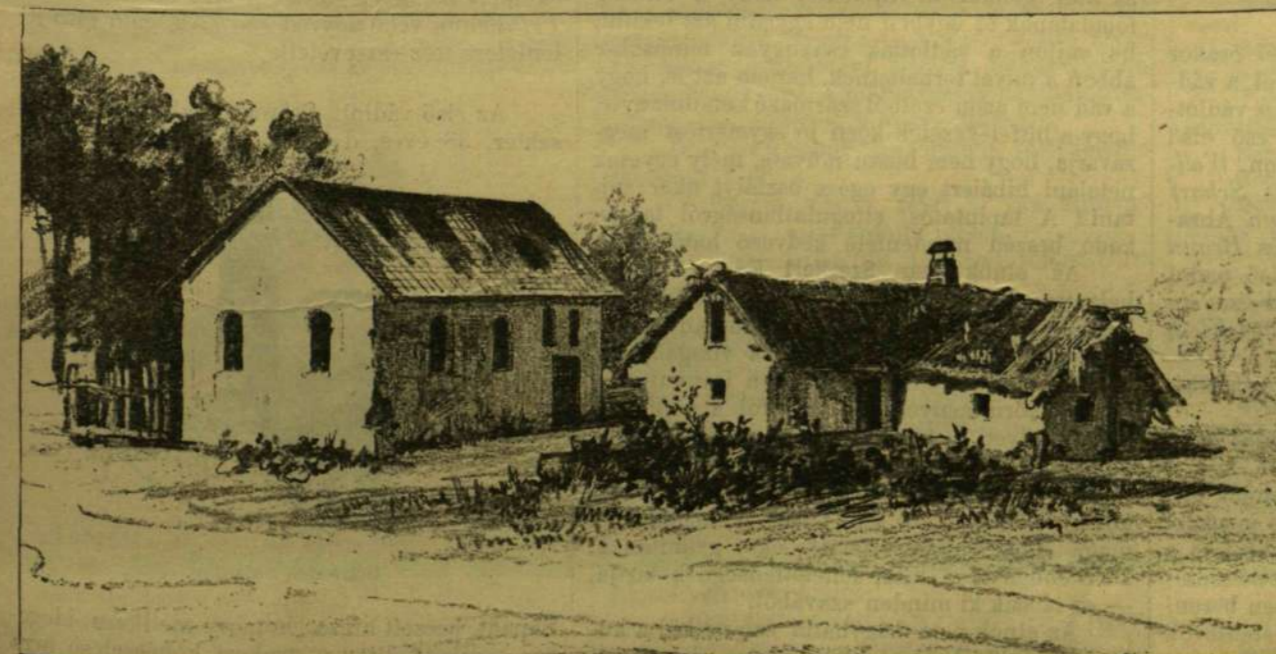
KORNIS FERENCZ, A NYIREGYHÁZI KIR. TÖRVÉNYSZÉK ELNÖKE.

RUSSU GUSZTÁV ELŐADÓ BIRÓ.

BARY JÓZSEF VIZSGÁLÓ BIRÓ.

ÖZVEGY SOLYMOSSI JÁNOSNÉ.

A TISZA-ESZLÁRI ZSINAGÓGA ÉS AZ EGYHÁZI LAKÁSA.

SCHARF MÓRICZ. (Fénykép után.)

pusztítva. Még tán egy kacaszárny sem maradt hirmondónak, s mire a nap felsütött, köröskörül az irtózatok küzdelem szétszórt maradványai heverték: dugó, kenyérbél, szalonnabőr, ludczomb, süteménymorzsák alakjában.

De a vandálok alighanem utolérte mégis a nemezis. A büszke győzöket, kik nem ismertek hátrálást, egy mindegyikénél hatalmasabb ellen-ség, a vutki győzte le s ármányos esellel szedte le őket egyenként lábaikról s ki tudná megmondani, melyik bokor alatt esett hősi pihenésük?

EGYSZERŰ NŐK MINT FALUSI KIS-DEDŐVOK.

Az országos kisdedőv-egyesület mult április hó 16-dikán tartott évi rendes közgyűlése «ki akarván terjeszteni a kisdedőv és nevelés áldását a faluk és gyártelepek gyermekeire nézve is, falusi menedékházak felállítását határozta el. E végből egyszerű,

1. Fezült várakozás.

3. A császár iszik a hadseregért.

figyelemre talált, sőt Krajcsovic Pál, a nyiregyházi ágost. tanítóképző igazgatója a «Politikai Ujdonságok» 1858. évi 17. számában erősen megtámadta. Azonban, mint mondtam, kevés figyelemben mégis részesült. Ugyanis két vagy három hét múlva a cikk megjelenése után találkoztam bihar-püspöki lelkész és volt esperes, Pap Károly urral, ez így szólt: «Barátom, a dolog igen egyszerű, már van óvodánk, ugy a mint te ajánlottad, az óvó az övegy tanítóné. Lehet, hogy másutt is nyert az eszme megvalósulást. De arra, hogy az nagyban újra születés, 25 év kellett: ennyi idő múlva lett elfogadható és életbeleptethető a közrendű vagy egyszerű falusi nők óvóalkalmazásának általam ajánlott eszméje. Nagyon örülök, hogy megértém, hogy az megtörtént, nem csak azért, hogy a most nagyban testet nyerdó eszme elsöben s régen én tölem eredett, hanem mindenkifelelt azért, mert, mint a nagyon tisztelt országos kisdedőv-egyesület választmánya óhajta, én pedig remélem, sőt erősen hiszem, áldást

2. Roham.

4. A hadsereg iszik a császárt.

A PREOBRAZSENSZKY ÉS SIMIONOFSZKY TESTÖREZREDEK JUBILEUMA MOSZKVBÁN.

de értelmes nőket tart a falukról beküldendőknél a legközelebbi városi óvodába, hol azok legalább három havi gyakorlati oktatásban fognak részesülni.

Az itt megpendített eszme nem épen új, általam ezeltől 25 évvel már szóba hozott s elfogadásra ajánlatot a «Vasárnapi Ujság» 1858. évi 8-dik számában a 91-dik lapon, tehát ez elött 25 évvel, — majdnem ugyanazon szavakkal, még a nők kiképzésére vonatkozólag is, — így: «Ha azonban ez uton (rendes tanult férfivők által) az óhajtott cél mindenütt el nem értenék is, állítsunk egy helybeli tisztességes asszonyt az óvandók mellé. Minden helyen találkoznak honoratiorok nem nagy vagyonban maradt özvegyei. «vagy más közrendű, jó modoru, értelmes és szelid asszony.» Minden lelkész, kinek az óvodára szorgalmas felügyelés különben is szép kötelessége — igen szivesen megtenné azt, hogy az óvóoktassa, a szükségesekre megtanítsa. «E mellett a helyhez közel lévő valamely város óvodájába lehetne őt beküldeni néhány hétre okulás végett.»

Hanem ez eszme akkor (ezeltől 25 évvel) kevés

fog az terjeszteni a falukon és gyártelepeken, ha az óvóul választott nő valóban arra való lesz, azaz az értelmesség mellett szelid és gyors leand. Mert a nyugtalan s mindig mozgó és így folytonosan örökös szemeket s lankadatlan gondozást kívánó kisdedőkkel csak természettel szelid, türelmes és természettel gyors s fürgé és így erejének is teljében lévő nő bánhat jól. Beteges, gyenge, előregedett, vagy kevés beszédű, mindenkifelelt pedig komor kedélyű vagy nagyon ingerlékeny s könnyen haragra lobbano nő óvóul helyesen teljességgel nem alkalmazhatók. Azért az óvóul állítandó nőt az említett tulajdonok mellőzhetlenül tekintetbevétele mellett a lelelki-ismertetésben kell megválasztani. Különben a cél el lenne vétve: sokkal több rosszat eredményezne, mint jó. Adja Isten, hogy az új életre kelt eszme helyes alakot nyerjen és terjedve áldást árasztson. — Kis-Marja, 1883. május 21. — Könyves János, ref. lelkész.

AZ UTOLSÓ LENGYEL FORRADALOMRÓL

közölt cikkeink egy részletére vonatkozólag Szörényi Fromhold Árhurt. barátunktól a következő levelet veszszük:

Tisztelt szerkesztő ur!

Az 1863. évi lengyel forradalomról szólva az én nevemet is említi Hegyesi M. ur, azt beszélve rólam, hogy a lengyel forradalom miatt elfogtak; a komáromi várba vittek, s hogy azóta híremet sem hallotta.

Az előadás reám vonatkozó részéből csak annyit, hogy Debreczenben *elfogtak*. De nem a lengyel forradalom miatt fogtak el, hanem mint az akkor hazánkban létezett két öszeesküvés tagját. Nem Komáromba vittek, hanem egyelőre a Károly-kacsárnyába — vizsgálati fogságba, onnan elítéltésem után Josefstadta («tévéséből» békóvásban és katonai fegyház ruhában), onnan a porosz-osztrák háboru kitérőse előtt az aradi várba. Innen szabadtott meg az 1867-ki kiegyezés.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A házasságkötés Magyarországon egyházi és polgári jog szerint, tekintettel törvényhozásonk feladatára» czim alatt Kovács Gyula jogtudor és híes ügyvéd nagyobb szabásu munkát irt, melynek tartalma a következő: I. A házasságkötés módja a tridenti zsinat reformjág. II. A mai házasságkötési formák. III. Egyes különbségek. IV. A vegyes házasság kötésének módjáról. V. A hazai törvények a vegyes házasság kötésének módjáról. VI. A házasságkötés belső természete. VII. A protestáns jogfejlődés. VIII. Törvényhozásonk föladata. — E munka, mely a magyarországi házasságkötések jogi történetére és mai állapotára nézve érdekes leleplezéseket ad, önálló és pedig magyar forrás-tanulmányokon alapszik. Korántsem pusztán jogi munka ez, különösen nem olyan, a minők az utóbbi időkben divat-sak lettek. Igaz, hogy főleg a jogász és a pap lesz a munka leghivatottabb olvasója, de abban a történekedvelő meg a politikus is megtalálhatja a maga szórakozását. Szerző a magyar házasságkötések történetéről lapunknak is ad közelebb közleményeket. Fentebb említett műve egy vaskos kötetben az Eggenberger-féle (Hoffmann és Molnár) könyvkereskedésben jelent meg, s ára 3 forint.

«Eszmetörések a közegészségi ügyről» czimű füzet jelent meg Sopronban gr. Széchenyi Kálmántól, a sopronmegyei gazdasági egyesület elnökétől, ki az egészségügy fogatkozásairól, a járási orvosok csekély számáról, a népnek az orvosi ápolás iránti ellenszenvéről, továbbá a legsürgősebb teendőkről ügyelemre méltó fejtegetéseket közöl a kis füzetben, melyet Litfass Károly adott ki, ára 30 kr s jövedelme a sopronmegyei kórház alapjára van szánva.

Folyóiratok. Az «Ungarische Revue» juniusi füzetében Hunfalvy J. talpraesett választ irt Kiepert híres német geográfusnak, ki a magyar földrajzi társulat tiszteleti tagságáról lemondott, mert úgy találta, hogy a magyarok még a helyneveket is magyarosítják. Hunfalvy most Kiepert támadása alkalmából érdekesen és élesen fejtegeti a német geográfusok önkényét, hogy magyar helynevek helyett németet szeretnek használni, s követelik, hogy az egész világ német elnevezésben ismerjen magyarországi városokat és falvakat. Hunfalvy bó adatokkal bizonyítja azt is, hogy a földrajzi tudósok és Kiepert menyti baklövét követtek el a magyar helynevek használatában. — A gazdag tartalmu füzet közli Kállay Béni miniszternek az akadémia nagy gyűlésén tartott felolvasását, Salamon Ferenc dolgozatát a vezérek korabeli magyar hadi viszonyokról, Lindner Ernő fordításában pedig Aranynek «Emléklapra» czimű költeményét, stb. — Ezenkívül a napokban még a következő folyóiratok füzeit vettük: A «Századok» juniusi számát, mely két nagyobb történelmi dolgozat közlését kezdi meg. Első Fraknoi Vilmos «Váradi Péter kalocsai érsek élete» czimű tanulmánya, mely Mátyás király hatalmas, majd bukott kancellárjának történetével ismerter meg; a másik «Első Mátyás udvara», Csánki Dezsőtől, ki a nagy király udvarának fényéről és a tudományok s művészetek ápolásáról tanulságos és nagy fáradsággal gyűjtött adatokban bővelkedő képet nyújt. — A «Természettudományi Közöny» juniusi füzetében három nagyobb dolgozat van: «A véres esőről», egy ábrával, Demetzky Gyulától; «Az emlősök vándorlásáról», Brehm előadása és «A naptár történetéből», Páll Károlytól; végül apróbb közlemények következnek.

Füzetes vállalatok. A Révai-testvérek által megindított füzetes vállalatok közül Stanley «középfrikai utazásból» megjelent az utolsó h füzet is, s ezzel a két kötetes jeles mű, 34 füzetben, mely egy ismeretlen világrészt oly érdeklődéssel ismert meg, a magyar olvasó közönségnek is rendelkezésére áll, díszes kiállításban, sok illusztrációval és térképekkel. A munka átültetése jelentékenyen gyarapítja utazási irodalmunkat s bizonyára nálunk is megtalálja azt az érdeklődését, melyet külföldön kivívott. Ára egy-egy füzetnek 30 kr. — Az «Ilem könyves» czimű és Kalocsá Róza által irt munkából a 10-14. füzetek hagyták el a sajtót; egy-egy füzet ára 30 kr.

«Költevények prózában», Targenyevnek költői szellemű könyvét, mely pár nap előtt Aigner

kiadásában és Latkóczy Mihály fordításában jelent meg, a Révai testvérek is kiadták Zempléni P. Gyula fordításában. Ára 40 kr.

«Divatok», irta Milkó Izidor, ki eleven rajzaival és tárcacizkáiival jó nevet szerzett magának az ifjú írók közt. A kötet tizennygy ily rajzot, elme-futtatást, ugynevezett tárcza-genrét közöl, elmésen írva. A Révai testvérek adták ki, s ára 1 frt 20 kr.

Magyar opera Párisban. Bertha Sándor zeneköltő hazánkfiának «Mathias Corvin» czimű egy felvonásos operáját a hó 18-án adták elő a párisi Opera Comique-ban. Az opera szövegét Paul Millet és Jules Levallois irták. A mese röviden a következő: Mátyás királynak azt jelentik, hogy a velencei Zecchi énekτανár házában ő ellene öszeesküvést szönek. Erről a király meg akar győződni; oda megy maga is. Ott azonban egy régi hívet találja, mire a bonyodalom kifejlődik s a darab házassággal véget ér. A francia lapok bírálatai nem tagadják, hogy a magyar zeneszerzőtől «amaz élénk, elragadó szeszélyes zenének» visszhangját várták, melyhez a franciaikat a cigányok szoktatták. De Bertha muzsája szelidebb, operája Haydn iskolájára emlékeztet. A műnek szép részletei közül többet fölemlítenek, s dicsérik a szerző tehetségét. A «Temps» sajnálja, hogy az operát épen akkor adták elő, mikor a színházat a nyári idényre bezárják. A szíves fogadtatás, melyben a közönség részesítette az operát, buzdító lehet a szerző becsúgyára.

A népszínház tagjainak bécsi szerepléséről a lapok szokatlan dicséretekkel nyilatkoznak, Blahánéról pedig a lázas elragadtatás egy nevével szólnak. E kitünő művésznő méltatására már-már alig találunk szavakat. A «Tündérlak Magyarhonban» népszínműben Tamásit is vele együtt magasztalják. Hasonló hangon említi Blaháné szereplését a bécsiek előtt annyira kedvelt «Koldus diák» operetében, melyben az eddig ismert szereplőktől eltérő fel-fogással, de hódító művészettel énekel és játszott, és mindenkit elragadtott, úgy hogy maga a szerző, Millöcker is «véresre» tapsolta tenyerét. Hegyi Aranka, Pálmai Ilka iránt szintén nem fukarok a bécsi lapok, s a többi szereplőkre is sok dicséretet mondanak, mindig kiemelve az öszevágó előadást. A népszínház bécsi látogatásának van azonban egy kevésbé fényes oldala is. Az előadások rendszeren alig félig feltézőtér előtt folynak s az erkölcsi eredmény mellett az anyagi eredmény messze marad.

A nemzeti színházban Reich Irma k. a., a prágai cseh színház primadonnája, még a «Zsidóné» és «Mefisztófelesz» operákban lépett föl, emebben nagyobb hatással, mert az előbbiben hangja többször kifáradt. Drámái játékban, énekekben, szépen dolgozott részei vannak szerepeinek, de nem oly kiváló énekesnő, ki fölött már oly ponton ragyog a művészet napja, hogy árnyat ne vessen. A nemzeti színház e hó 30-án lesz az utolsó előadás s aztán augusztus elejéig a színház zárva marad. Julius első napjaiban a szini iskola növendékei tartanak nyilvános vizsgálatot a szinpadon. Augusztusban a színház ismét irodalomtörténeti ciklikusul nyílik meg; öt új darabot mutatnak be, melyek a negyvenes évek eredeti színműirodalmából valók. Előadásra kerülnek: «Miczbán családja» Szépligetiől, «Brutus» és Lukretia» Hugó Károlytól, «Örökség» Obernyik Károlytól, «Farsangi iskola» Vahot Imrétől s «Kalmár és tengerész» Czákó Zsigmondtól. Paulay Ede már színe alkalmata a Madách Imre «Ember tragédiájá»-t is, mely szeptember végén kerül előadásra.

A budai szinkörben Kecskemézi színtársulata öszevágó előadásokat tart. Személyzetében sok jó erő van, mind az operetben, mind a drámában. Közönség azonban nem valami nagy számmal látogatja az előadásokat. A «Bébe» czimű francia vígjátékban Kecskeméziné Kiss Veron asszony vidám és könnyű játéka, melyetlen egy csapodár és elkényeztetett ifjút játszott, nagy elismerést szerzett eleven vérmérsékletének és elmés ábrázolásának. Toldy István «Kornélia» drámájában pedig Kiss Mihályné tünt ki a főszerepben. Közelebb eredeti újdonságokat is fognak bemutatni: Györy Vilmostól «A kitünő kompánia» czimű népszínművet, Várady Antaltól pedig «A rongyházak» színművet.

KÖZINTÉZETEK ES EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia e hó 18-iki ülésén kegyeletes köteleseget rótt le egy régi tudós emléke iránt, a ki ezeltől 27 évvel hunyt el, de akkor

(1855-ben) az akadémia működése szünetelt, és emlékbeszédet nem mondhattak fölötté. Jerney János volt ez, a szorgalmas történetbuvár, a híres keleti utazó, ki a keleten élő magyarok ügyében is oly lelkesen fölemelte szavát. Most, mikor a keleten lakó magyarság hazaköltöztetése megindult, Jerney emléke felújult, s a rég pihenő tudós működésének méltatása mintegy alkalmosszerűvé lett. Az akadémia tehát Gyárfás Istvánt szólította föl, hogy tartson emlékbeszédet Jerney fölött. Gyárfás emlékbeszéde terjedelmes munka, melyben nemcsak Jerney munkálkodásának körét festi, hanem sok adatot ösze gyűjtött az életrajhoz is, s a történetirodalomnak nem egy új részletet és vonást szolgáltat, melyek, mint adalékok, becsesek. Jerney életrajzát lapunk nem régiben közölvén, szintén merített a Gyárfás rendelkezésére állt forrásokból, a tudós fiának szíves készsége következtében. Az emlékbeszéd megérdemelt tetszettel találkozott.

Kápolnai Pauner István volt a második felolvasó, ki a napoleoni francia háboru egy érdekes epizódját adta elő, Meskó tábornok ama merész visszavonulását irván le egykoru jelentések alapján, melylyel a győri csata után 5350 főnyi magyar nemesi fölkelő hadat vezetett ki franciaik által fenyegetett és részben már meg is szállt területen, Abdától kezdve Szent-Grótig, éhezve, nagy forráság közt, és gyakran öszeütöközve az ellenséggel, de győzelmes csatározások közt, úgy hogy Meskó tábornok és esapatjának e tette a hadi történetben igen tisztességes helyet foglal el, s méltó volt az elismerésre, melyben Meskó és tisztársai részesültek József nádor részéről.

Hadtörténelmi bizottság. A tud. akadémiaiban alakult hadtörténelmi bizottság elnöké Hollán Ernőt s előadójá Kápolnai Pauner István alezredest választotta. A bizottság az 1809-iki nemesi fölkelő hadak történetéből egy füzetet még az idén sajtó alá ad. E nagybecsű és igen érdekes munkát Kápolnai Pauner István irta. A jövő évben pedig a bizottság hadtudományi évkönyvet fog kiadni.

A Kisfaludy-társaság e hó 20-án tartotta a szüniök előtti utolsó ülését, Gyulai Pál elnöklete alatt, ki legelőször is jelentést tett a Bessenyei-ünnepe lefolyásáról. Tóth Lőrincz becses ereklyét mutatott be, melyet Német Miklós kuriai bírói ajándékozott a társaságnak. Ez egy Kisfaludy Károly által 1815-ben festett arckép, mely meglehet, hogy épen a költőt ábrázolja. Ezután Beöthy Zsolt tikkár tett előterjesztéseket. A bírálok Csiky Gergelynek Plautus fordításairól nagy dicsérettel nyilatkoznak. Arany László levélben tudatja, hogy elhunyt atyja a társaságnak adott 50 arany alapítványához még 50 aranyat hagyományozott. Következtek a felolvasások.

Ruzsicska Kálmánnak «Hartmann Shakspeare Juliájá»-ról czimű értekezését Vargha Gyula mutatta be. Hartmann és többen Shakspeare Romeo és Juliáját tudvalevőleg nem pszichológiai, hanem életani alapon akarják magyarázni. Julia e szerint leder nő volna, kinek szívében nem az eszményi, hanem az érzéki szerelem uralkodik. A darab ennek folytán, főleg a hajadonok erkölcsére, nem fejlesztő, hanem rontó hatást gyakorolna. Ruzsicska Hartmann s a nyomian haladó írókat csáfolja s kimutatja, hogy nem áll az, mikép Julia szerelme érzéki, mert Juliában van belátás, van önuralom. Shakspeare Juliája az eszményi szerelem kifejezője és képviselője. — Beöthy Zsolt «Bucus» czimű szép költeményét olvasta föl a közönség tetszése közt. Szintén ó Markovics Sándornak néhány mordvin dalát mutatta be. Markovics a dalokhoz bevezetést is csatolt, melyben a mordvin nép szokásait, erkölcsit s mythológiáját ismerteti. Majd a dalok külső formájáról, a versmértékről szólt s a magyar ítemes versekkel való rokonságrukat mutatja ki. A fordított dalok száma 30-ra rag. E felolvasás után az elnök Gyulai Pál vig szüniöt kívánt a társaság tagjainak.

Az orsz. iparegyesület e hó 17-én tartotta évi közgyűlést, gr. Zichy Jenő elnöklete alatt. Az első közgyűlés volt, mióta az általános iparegyesület az országos magyar iparegyesülettel öszeolvadt. Az elnök megnyitó beszéde kiemelte, hogy az egybeolvadás jó eredményeket hozott. Rudolf trónörökös és József főherceg, mint az egylet védnöke, élénk érdeklődést tanúsítottak az egylet iránt, s [munkódéséről, többször értesíték magokat. Az egylet befolyása az országos iparügyekben növekszik. Az 1885-iki országos kiállítás rendezésében is fontos szerepet nyert. Az ipari oktatás fejlesztése pedig egyik kiváló érdeme.

